

מאחזיבו עמית בחורה הרצ המופלג המכס השלם הגביר מו"ה שלמה זלמן חיים האלבערשטאם יחי' מציעליטן נכתב בשאלותיו בנסת שפ"ג בכתיבה ספרדית קשה מאד לקרותה ומלאה שיבושים והעתיקתי ממונו מה שמלאתי נכון להעתיק.

ובדפוס פירו דפס מן דף כ"ט א' עד נ"ד ב' פירוש על הגמרא השונה לגמרי מפ'י הרשב"ם שלפנינו וכן מן דף קנ"ז ב' עד קס"ח ב' וכן בחמשה סוגיות קלרות ארבעה בפרק המוכר את הספינה מן דף פ"ז א' המשה המוכר יין ושמן עד פ"ט ב' ת"ר אין עושין את המחק לידו כו' *)

שזין בשניהם אף שצאמת שהנדפס הוא רק מעט מהרבה מחידושי כמו שהעתיקם בשטה מקוצלת וזוהי אני חושב שמכ"י זה הועתק לדפוס:

ותרי חמיה דכירי אישי כי צרשימת ש"ש כתב צניי הפעמים חי' הראב"ד למס' [עבודה זרה] חי' הר"י מיגאש למס' [עבודה זרה] וטעות הדפוס הוא ונ"ל בשניהם למס' [צבא חמרא]: * וכתב על זה הגאון ר' חייא מאיר המגיה בדפוס ווינליא דף פ"ט א' בהלכה האחרונה נפש מאזינס כו', בצפירוש זה העמוד יש פרישות נכריות מהופך ומצולבל והספרים שונות זה אומר צכה זה אומר צכה וכן יש עוד שלש הלכות בפרק זה אשר הם כאלה וכאשר מלאנו בהעתיק ישן דפסנו והלכנו אחריו, ושאר ליה מריה להרב ז"ל כי הפי' שהשמט הוא פי' הרשב"ם האמיתי כמו שהעתיק ממנו בחוס' ר"ד ד"ה אטו משום דגמר בלבו (פ"ח א') וד"ה כך אמרו לענין טומאת (פ"ט ב') וכן צפי' הרב ראב"ד העתיק על כל הענין דנפש מאזינס אוח צלות כפי שהוא צד' פיורו וכתב ע"ז, "כל זה לשון הרב ר' שמואל, (וכ"ה צרשיי שצרי"ק), וכן דף קל"א ב' הדפים שם הרב המגיה, פרישה אחרת מלאחי יושר צעניי, (ועי' ע"ז בספרי שם) אצל המוספות וכל הראשונים מציאים מן הרשב"ם שלא נמלא לפנינו אצל הוא צפירוש צד' פיורו: הפי' שזון דף כ"ט עד נ"ד נראה לי שהוא מן הרשב"ם צעלמו שמחלה עשה פירוש קלר עם העתיק פי' ר"ח והוסיף שניה לפרש בארוכה ולהיות שקיל וטרי גם לדינא וראיתי הוא שצבולן הפירוש שזה בשניהם רק ששונים צלשון ארוך וקלר וצד' מ"ה ב' ד"ה לסייעי לרבה וצד' נ"ג ב' ד"ה והליע כתוב בשניהם נר' צעניי כו' וצד' נ"ב ב' ד"ה פסק ר"ח כתוב בשניהם אעפ"כ אין נראה צעניי דל"ש כו' וצד' ל"ט ב' בשניהם והכי פירשו ברבותא ולא מילתא היא וכן צד' מ"ז א' ד"ה א"ר פפא בשניהם וי"מ דמוכר כו' ולא נהירא כו' וצד' ל"ח א' מ"ג ב' ונ"צ ב' הועתיק בשניהם הירושלמי והתוספתא מכל זה מוכח שמתחבר אחד הם. ומה שאמרתו במאמרי על הדפסת התלמוד ל"ד 20 שאולי הפי' הקלר הוא מרגמ"ה צטל הוא כי צד' מ"ב א' מציא גם בדפוס זה וצמדר משנת רבי' גרשם:

והפי' שזון ד' קנ"ז עד קס"ח איני יודע לזרר מי המחברו כי שונה הוא לגמרי מפ'י הרשב"ם שצדפוסים שלפנינו ולפעמים הוא ההיפוך ממנו כמו צד' קנ"ח ב' א"ר זירא ש"מ אוריאל דא"י מחכים כו' דלפי' הרשב"ם שלפנינו גרם לה אמשנת נפל הצית עליו ועל אמו ופי' דצרי' אצוי הואיל והחזקה נחלה באותו השבט כפשוטו שצצט האם ולפי' שצדפוס פיורו גרם לה אמשנה הקודמת נכסים בחזקתן ופי' החזקה נחלה באותו השבט של צעל ואי אפשר לומר ששניהם הם ממחבר אחד והחוס' והרמז"ן והרשב"ם מציאים פי' הרשב"ם כמו שהוא לפנינו בכל הדפוסים וכן הרב ראב"ד כתב צריש פ' גט פשוט, "אין לנו צקילין צבט מקושר ואעפ"כ

וצפי' יש נחלין מן ד' ק"ל ב' אין למדין הלכה כו' עד קל"א ב' ד"ה פשיטא צנו ואחר, ולפי שאין דפוס הזה מנזי כלל והוא נחשב ככתב יד העתיקים כולם והדפוסים צסוף הכרך והארבעה הלכות הקלרות וקל"ח מההלכה דים נחלין הכנסתים צפנים צמקומם ויינתי צהם הנקודות המפסיקות צין דבור לדבור שאין סדרים למו בדפוס הזה:

והנה צכל ספרי עד הכרך הזה לא זכרתי כלל הגהות ונוסחאות של דפוסים החדשים מד' אמ"ד ואילך כי איני יכול ואיני רוצה לאסוף בספרי הגהות כל מדפים ולהגיה גם שצושי וגם צמעט כולם אינם צידי אך זה מקרוב נדפס ס' אולר הספרים לידינו הרב המכס מוהרי"א צן יעקב ז"ל ונדפס שם הסכמת ידינו הרב הגאון צקי צכל מדרי תורה מו"ה שלמה הכהן יחי' וצבראותו התועלת היוצא מדפוסים השיגים כתב לדוגמא, "בסנהדרין כ"ח א' צן אחי חמוי מהו חסר כאן ונ"ל גם צן אחות חמוי מהו ושוב מלאתי קן צד' צנצנתי וצד' פראג, ועיינתי בצפרי ולא הערותי צזה כלום אמרתי אפשר יש צידי ד' צנצנתי ואנכי לא ראייתי שינוי גדול צזה וצצתי לראות צכל הדפוסים צידי ומלאחי צכולן גם צד' צערלין תרכ"ה גם צד' ווארשא קטן וצטעות נשמט צד' ויולנא (ושאר דפוסים רוסיא אינם צידי) ואין לי לדקדק אחר כל דפוס חדש אך כעת אחרי רואי דצרי הגנ"י שיכול מוי שאין לו רק דפוס אחד חדש לחלות הטעות צי שלא דקדקתי בצפרי הוספתי בכרך הזה לעיין מעט גם בדפוסים החדשים שהיו צידי ד' אמ"ד וייען תקנ"א פראג ויולנא תרי"ט ווארשא קטן ולעמזערג תרל"ז:

ויינעטן כ"ג אדר שני תרמ"א.

רפאל נתן נטע בלא"א מו"ה שלמה זלקינד וללה"ו: רבינאוויזין

אכתוב צכאן מה שכתב הרב ר' שמואל נ"ר כי לא דיצר רבי' חננאל כלום צענין אלו הקשרים איך הן וזה טופס מה שכתב הרב ר"ש נ"ר, ומעתיק כל הרשב"ם כמו שהוא לפנינו והנה העין יעקב והסטה מקוצלת מציאין הפי' צד' פיורו וקורין אותו פי' הרשב"ם אצל י"ל שלפניהם היה הדפים פיורו והעתיקו ממנו וקראו לו רשב"ם צשם שקראו לו צכל המס', וצפי' צד' פיורו כתוב צד' ק"ס ב', "וכן אמר המורה ששמע מן רבו שכן אמר שכן מלא כתוב שמכאן דכתיב המלוא והחוקים מכאן שמכו חכמים לתיקון כל השטרות מן התורה, וממה אני שיהא זה לשון הרשב"ם, והנה הנוסח שונה עד קס"ז ב' ד"ה דא"ר ספרא לקמן כו' ומשם ואילך הנוסח כלפנינו ואחר דבור א"ל לספריה כתוב צד' פיורו [מלאחי צפירוש מורי אצי שיחיה מכתובה ידי זקני רש"י מ"ד] והוא לשון הרגיל אצל הרשב"ם כמו לעיל פ"ד א' ופי"ז ב' ומוכרח אני לומר דקאי רק על הדבור האחרון ולא על הפי' דהנהו ערצאי: